

ХУЛОСАИ

комиссияи ташхиси Шӯрои диссертатсионии 6D.KOA – 004 иазди Донишгоҳи миллии Тоҷикистон оид ба диссертатсияи Хайрзода Шукрулло Қурбоналӣ дар мавзӯи: «Рушди низоми бонкии Ҷумҳурии Тоҷикистон дар ҳароити бесуботи молиявӣ (назария, методология, амалия)», барои дарёфти дараҷаи илмӣ доктори илмҳои иқтисодӣ аз рӯйи ихтисоси 08.00.10 – Молия, гардиши пул ва қарз, пешниҳод шудааст.

Мавзӯи диссертатсионии Хайрзода Шукрулло Қурбоналӣ дар мавзӯи: «Рушди низоми бонкии Ҷумҳурии Тоҷикистон дар ҳароити бесуботи молиявӣ (назария, методология, амалия)» тадқиқоти шахсии унвонҷӯ ба шумор меравад. Ақидаҳои илмӣ, қорқарди назариявию методологӣ, ҳулосаҳо ва пешниҳодҳо, ки нақши ҳурдо дар илми иқтисод меғузоранд, ба муаллифи диссертатсия даҳл дорад. Ҳамаи қорҳои иҷро гардида аз қониби муаллиф мустақилона амалӣ гардида, дар онҳо мазмуни асосӣ ва натиҷаҳои тадқиқот инъикос гардидааст.

Мубрамӣ ва зарурати барғузори таҳқиқот. Роҳандозии ислоҳоти иқтисодӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон ҳамзамон маънои қуллан диғарғуншавии арзёбии қойғоҳ ва нақши низоми бонкӣ дар иқтисодиёти миллиро дорад, ки вобаста ба табиати ҳуд қузьи муҳиму таркибии муносибатҳои тақрористеҳсолӣ дар ҳоҷагии ҳалқ маҳсуб меёбад. Рушди бонароми иқтисодиёти миллий, ташкили мақсадноки муносибатҳои байналмилалӣ, баланд бардоштани сатҳи неқӯаҳволии мардум ва ҳалли мушкилиҳои иҷтимоӣ дар қомеа аз фаъолияти босамару устувори низоми бонкии кишвар вобастагӣ дорад.

Саҳми шахсии довталаб. Муаллиф дар тавсеаи назарияи бонқдорӣ, низомҳои муосири бонкӣ ва механизмиҳои танзими онҳо саҳми муайян гузоштааст. Дар асоси омӯзиши муқаррароти назариявӣ, муаммоҳо ва қонуниятҳои рушди низоми бонкӣ ва танзими онҳо, ки аз хусусиятҳои рушди иқтисоди миллий дар шароити бесуботи молиявии иқтисоди қаҳонӣ бармеоянд, омилҳо ва механизмиҳои асосии таъмини устувори низоми бонкии кишвар асоснок қарда шудааст.

Бар замми ин, иштироқи шахсии довталаб дар ба даст овардани натиҷаҳо аз иштироқи мустақим дар қамъоварии маълумот, қорқарди онҳо, соҳторбандӣ, тафсир, таҳлил ва систематизатсия дар ҳамаи марҳилаҳои таҳқиқот; таҳияи тавсияҳои амалӣ оид ба истифодаи маводи ҳамин таҳқиқоти илмӣ дар заминаи таъмини устувори низоми бонкӣ, дар асоси консепсияи идорақунии зиддибуҳронӣ, инчунин дар нақри 29 мақола дар нақрияҳои

тақризшавандаи аз КОА назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон тавсияшаванда, 4 монография ва 1 дастури марбут ба проблемаи таҳқиқшаванда иборат мебошад.

Ҳадафи таҳқиқот. Ҳадафи кори диссертатсионӣ инкишоф додани муқаррароти назариявӣ ва методологӣ, асосҳои концептуалии таъмини фаъолияти устувори низоми бонкӣ мебошад, ки қобилияти самаранок муқовимат карданро ба оқибатҳои тақонҳои беруна ва дохилӣ ва таъмини рушди устувори иқтисодии миллиро доранд.

Масъалаҳои таҳқиқот. Барои ноил шудан ба ҳадафи мазкур вазифаҳои зерин гузошта ва ҳал карда шуданд:

- дар заминаи умумигардонии равишҳо ва тасаввуроте, ки дар назарияи муосири иқтисодӣ мавҷуданд, ошкор кардани моҳият, хусусиятҳои хос ва вижагиҳои устувори низоми бонкӣ, ҳамбастагии устувори низом ва унсурҳои он;

- муайян кардани хусусиятҳо ва қонуниятҳои ташаккули низоми бонкӣ ва инфрасохтори он дар шароити иқтисоди трансформатсионӣ ва фаъолияти он дар шароити бесуботии молиявӣ;

- омӯختани таҳаввулоти соҳаи бонкдорӣ ҷаҳонӣ ва дар ин замина асоснок кардани моделҳои назариявии рушди устувори низоми бонкӣ дар шароити иқтисоди бозорӣ муосир, қорбурд ва мутобиқшавии онҳо дар Ҷумҳурии Тоҷикистон;

- асоснок кардани равишҳои назариявӣ методологӣ нисбат ба омӯзиши таъсири тақонҳои беруна ва дохилӣ ба рушди низоми бонкӣ дар шароити ҷаҳонишавии муносибатҳои молиявӣ қарзӣ ва ошкор кардани асосҳои методии арзёбии устувори низоми бонкӣ дар шароити бесуботии молиявӣ;

- таҳлили равишҳои методӣ оид ба арзёбии таъсири низоми бонкӣ ба сатҳи рушди иқтисодӣ, муайян кардани самтҳо ва роҳҳои асосии таъсири он ба иқтисодӣ ва субъектҳои он, ба низом даровардани маҷмӯи нишондиҳандаҳо ва шохисҳои инъикоскунандаи равандҳои мазкур;

- омӯختани дигаргуншавии сохтори низоми бонкии Ҷумҳурии Тоҷикистон ва рушди асосҳои институтсионалии фаъолияти он дар шароити бесуботии молиявӣ;

- гузаронидани арзёбии сатҳ ва маълум кардани тамоюлҳои таъсири тақонҳои дохилӣ ва берунӣ ба устувори низоми бонкии Ҷумҳурии Тоҷикистон дар марҳилаи қонунии рушди он;

- таҳлили мутобиқати принципҳо, шаклҳо ва усулҳои фаъолияти бонкҳои алтернативӣ (исломӣ) дар шароити бесуботии молиявӣ ва асоснок кардани самтҳои асосии тавсеаи принципҳои бонкдорӣ исломӣ дар

иктисодиёти муосири Тоҷикистон;

- омӯхтани мутобиқати низоми бонкии Ҷумҳурии Тоҷикистон нисбат ба тақонҳои дохилӣ ва берунӣ ва асоснок намудани зарурати ташаккули системаи идоракунии зиддибуҳронии фаъолияти бонкӣ дар ҷумҳурӣ;

- таҳияи маҷмӯи муқаррароти методологӣ, равишҳои методӣ ва тавсияҳои амалӣ барои таъмини устувории низоми бонкии Ҷумҳурии Тоҷикистон дар шароити бесуботии молиявӣ.

Объекти таҳқиқот - раванди фаъолияти низоми бонкии Ҷумҳурии Тоҷикистон дар шароити бесуботии молиявӣ, унсурҳои таркибии он - бонкҳои тиҷоратӣ ва ташкилотҳои маблағгузори хурд аз мавқеи танзимгари миллӣ (БМТ), мудирияти ташкилотҳои қарзӣ, амонатгузорон мебошад.

Мавзӯи таҳқиқот - проблемаҳои назариявӣ ва методологияи устувории низоми бонкӣ дар шароити бесуботии молиявӣ, усулҳои дар ҳолати мувозинати устувор нигоҳ доштани он ва баромад аз вазъияти ногувори иқтисодӣ мебошад.

Усулҳои таҳқиқот. Дар қор усулҳои зерини таҳқиқоти илмӣ, аз ҷумла усулҳои эволюсионӣ ва институтсионалӣ, усулҳои таҳлили таърихӣ ва мантиқӣ, абстраксияи илмӣ, таҳлили муқоисавӣ, усулҳои таҳлили омӯрӣ ва иқтисодӣ-омӯрӣ, усули системавӣ ва амсоли он истифода шудаанд.

Соҳаи таҳқиқот. Таҳқиқоти диссертатсионӣ ба талаботи бандҳои зерини Шиносномаи ихтисосҳои ҚОА назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон аз рӯйи ихтисоси: 08.00.10 - Молия, гардиши пул ва қарз мувофиқат мекунад: Қисми 1. Молия.1.Системаи молиявӣ. 1.1. Равандҳои методологияи сохтори ташаккули системаи молиявӣ. 1.2. Сохторҳои системаи молиявӣ ва мақомоти идоракунии он. 1.3. Назария ва методологияи таъсири системаи молиявӣ дар натиҷаҳои рушди иқтисодиву иҷтимоӣ. 1.4. Концепсия ва назарияи молия ва истифодаи он дар фаъолияти ниҳодҳои молиявӣ. 1.5. Ниҳодҳои молиявӣ: назария, методология, қоидаҳои рушд ва тақмили идоракунӣ; қисми 2. Гардиши пулӣ, қарз ва фаъолияти бонкӣ: Гурӯҳи 10.Бонкҳо ва ташкилоти қарзии дигар: 10.1. Ташаккули системаи бонкӣ ва инфрасохтори он дар шароити иқтисоди бозорӣ. 10.3. Проблемаҳои таъмини ҳамоҳангии пулию қарзӣ, макросиёсат ва микроравиш нисбат ба рушди системаи бонкии Ҷумҳурии Тоҷикистон. 10.5. Устувории системаи бонкии ҚТ ва стратегияи рушди он. 10.10. Навовариҳои молиявӣ дар баҳши бонкӣ. 10.12. Муқаммалгардонии низоми идоракунии таваккалҳои бонкҳои ҚТ. 10.18. Проблемаҳои мувофиқсозии ташаккул ва инкишофи системаи бонкии ҚТ. 10.22. Маҳсулоти нави бонкӣ: намудҳо, технологияи ташкил, методҳои татбиқ.

Мархилаҳои таҳқиқот. Давраи иҷрои кори диссертатсионӣ солҳои 2013-2021-ро дар бар мегирад.

Пойгоҳи асосии иттилоотӣ ва озмоишии таҳқиқот. Ба сифати сарчашмаҳои иттилоотии таҳқиқот санадҳои қонунгузори Ҷумҳурии Тоҷикистон, маводҳои Агентии омили назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон, Бонки миллии Тоҷикистон, Вазорати молияи Ҷумҳурии Тоҷикистон, бонкҳои ватанӣ, ширкатҳои сугурта ва лизинг ва амсоли он истифода шуданд. Дар чараҳои иҷрои вазифаҳои гузашташуда дар таҳқиқоти илмӣ ба таври васеъ санадҳои меъёрии ҳуқуқии Ҷумҳурии Тоҷикистон, Бонки миллии Тоҷикистон, маводҳои таҳлилий ва ҷамъбастии таҳқиқоти хориҷию ватанӣ мавриди истифода қарор дода шуданд.

Эътимоднокии натиҷаҳои диссертатсия бо гузаронидани таҷрибаҳо, дақиқии маълумотҳо, кифоягии маводҳои таҳқиқотӣ, коркарди омории натиҷаҳои таҳқиқот ва интишорот, истифодабарии воситаҳои муосири технологияҳои иттилоотӣ, интишори натиҷаҳои таҳқиқоти диссертатсионӣ дар нашрияҳои илмӣ тақризшаванда, интишори монографияҳо ва васоити таълимӣ тасдиқ мегардад. Хулоса ва тавсияҳо ба таҳлили илмӣ натиҷаҳои таҳқиқотҳои назариявӣ ва таҷрибавӣ асос меёбанд.

Навгони илмӣ таҳқиқот аз инкишоф додани назарияи фаъолияти бонкӣ, аз ҷумла коркарди муқаррароти назариявӣ методологӣ, концепсияҳо ва равишҳои методӣ оид ба таъмини рушди устувори низомии бонкӣ барои кишварҳои дорой иқтисоди трансформатсионӣ дар шароити бесуботи молиявӣ иборат мебошад. Ҳалли ҳамҷонибаи муаммоҳои устувори низомии бонкӣ дар маҷмӯъ ва унсурҳои он (ташкilotҳои қарзӣ) дар шароити ҳолати бухронӣ асоснок карда шудааст.

Натиҷаҳои муҳимтарини илмӣ, ки аз ҷониби муаллиф ҳосил гардида, ба ҷимоя пешниҳод мегарданд, аз инҳо иборатанд:

1. Дар асоси ҷамъбасткунии илмӣ таҳаввулоти назарияи фаъолияти бонкӣ, аз ҷумла таҳаввулоти афкори иқтисодӣ, мактабҳо ва концепсияҳои илмӣ, саҳмгузори муаллиф дар рушди назарияи умумии фаъолияти бонкӣ таъмин гардидааст; моҳияти низомии бонкӣ ошкор карда шуда, концепсияи муаллифӣ оид ба он пешниҳод гардидааст, хусусиятҳои хоси ва хосиятҳои умумии он муайян карда шудаанд; принципҳои фаъолият ва функцияҳои низомии бонкӣ дар шароити бесуботи молиявӣ дақиқтар карда шуданд, ки аз ҷиҳати методологӣ имкон медиҳанд устувори он дуруст ошкор ва арзёбӣ гардад; вобастагии низомии бонкӣ аз системаи умумии иқтисодӣ нишон дода шуда, намудҳои низомии бонкӣ нишон дода шудаанд, ки имкон медиҳанд хусусиятҳои ташаккул ва рушди низомии бонкии иқтисоди трансформатсионӣ муайян карда шаванд; моҳият, сохтор ва хусусиятҳои

Мархилаҳои таҳқиқот. Давраи иҷрои кори диссертатсионӣ солҳои 2013-2021-ро дар бар мегирад.

Пойгоҳи асосии иттилоотӣ ва озмоишии таҳқиқот. Ба сифати сарчашмаҳои иттилоотии таҳқиқот санадҳои қонунгузори Ҷумҳурии Тоҷикистон, маводҳои Агентии омили назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон, Бонки миллии Тоҷикистон, Вазорати молияи Ҷумҳурии Тоҷикистон, бонкҳои ватанӣ, ширкатҳои сугурта ва лизинг ва амсоли он истифода шуданд. Дар чараёни иҷрои вазифаҳои гузошташуда дар таҳқиқоти илмӣ ба таври васеъ санадҳои меъёрии ҳуқуқии Ҷумҳурии Тоҷикистон, Бонки миллии Тоҷикистон, маводҳои таҳлилий ва ҷамъбастии таҳқиқоти хориҷию ватанӣ мавриди истифода қарор дода шуданд.

Эътимоднокии натиҷаҳои диссертатсия бо гузаронидани таҷрибаҳо, дақиқии маълумотҳо, кифоягии маводҳои таҳқиқотӣ, коркарди омили натиҷаҳои таҳқиқот ва интишорот, истифодабарии воситаҳои муосири технологияҳои иттилоотӣ, интишори натиҷаҳои таҳқиқоти диссертатсионӣ дар нашрияҳои илмӣ тақризшаванда, интишори монографияҳо ва васоити таълимӣ тасдиқ мегардад. Хулоса ва тавсияҳо ба таҳлили илмӣ натиҷаҳои таҳқиқотҳои назариявӣ ва таҷрибавӣ асос меёбанд.

Навгони илмӣ таҳқиқот аз инкишоф додани назарияи фаъолияти бонкӣ, аз ҷумла коркарди муқаррароти назариявӣ методологӣ, концепсияҳо ва равишҳои методӣ оид ба таъмини рушди устувори низомии бонкӣ барои кишварҳои дорой иқтисоди трансформатсионӣ дар шароити бесуботи молиявӣ иборат мебошад. Ҳалли ҳамаҷонибаи муаммоҳои устувори низомии бонкӣ дар маҷмӯъ ва унсурҳои он (ташкilotҳои қарзӣ) дар шароити ҳолати бухронӣ асоснок карда шудааст.

Натиҷаҳои муҳимтарини илмӣ, ки аз ҷониби муаллиф ҳосил гардида, ба ҷимоя пешниҳод мегарданд, аз инҳо иборатанд:

1. Дар асоси ҷамъбасткунии илмӣ таҳаввулоти назарияи фаъолияти бонкӣ, аз ҷумла таҳаввулоти афкори иқтисодӣ, мактабҳо ва концепсияҳои илмӣ, саҳмгузори муаллиф дар рушди назарияи умумии фаъолияти бонкӣ таъмин гардидааст; моҳияти низомии бонкӣ ошкор карда шуда, концепсияи муаллифӣ оид ба он пешниҳод гардидааст, хусусиятҳои хоси ва хосиятҳои умумии он муайян карда шудаанд; принципҳои фаъолият ва функцияҳои низомии бонкӣ дар шароити бесуботи молиявӣ дақиқтар карда шуданд, ки аз ҷиҳати методологӣ имкон медиҳанд устувори он дуруст ошкор ва арзёбӣ гардад; вобастагии низомии бонкӣ аз системаи умумии иқтисодӣ нишон дода шуда, намудҳои низомии бонкӣ нишон дода шудаанд, ки имкон медиҳанд хусусиятҳои ташаккул ва рушди низомии бонкии иқтисоди трансформатсионӣ муайян карда шаванд; моҳият, сохтор ва хусусиятҳои

ташаккули инфрасохтори бонкӣ дар шароити иқтисоди трансформатсионӣ асоснок карда шудаанд; асосҳои институтсионалӣ ошкор карда шуда, принципҳои асосии сохтори институтсионалии низоми бонкӣ асоснок гардидаанд, ки чиҳати баҳо додан ба сатҳи рушди институтсионалии он имкон медиҳанд; хусусияти муносибати байниҳамдигарӣ ва ҳамкориҳои сатҳҳои гуногуни низоми бонкӣ, таъсири онҳо ба системаи иқтисодӣ ошкор карда шудаанд, алоқа бо муҳити беруна таҳқиқ карда шудааст; моделҳои назариявии рушди устувори низоми бонкӣ дар шароити иқтисоди муносири бозорӣ асоснок карда шудаанд;

2. Концепсияи илмии муаллиф оид ба «рушди устувори низоми бонкӣ дар шароити бесуботи молиявӣ» пешниҳод карда шудааст, ки истифодабарии он имкон медиҳад заминаҳои назариявӣ ва методологӣ барои арзёбӣ ва мониторинги устувори низоми бонкӣ фароҳам оварда шаванд, ки бо воқеияти муосир мувофиқат мекунанд ва дар ҷанбаи амалӣ имкон медиҳанд, ки ташаккули системаи идоракунии зиддибуҳронии низоми бонкӣ, фароҳам овардани шароити мусоид барои рушди иқтисодӣ тавассути афзоиши ҳаҷми сармоягузори қарзии бонкҳо ба рушди баҳши воқеии иқтисоди миллӣ таъмин карда шавад; меъёрҳои устувори низоми бонкӣ таҳия шудаанд, ки риояи онҳо имкон медиҳад, ки вазъи тавозуни устувор ва эътимоднокии он баҳо дода шавад;

3. Таснифи омилҳои дохилӣ ва берунӣ, ки ба устувори низоми бонкӣ таъсир мерасонанд, аниқ карда шуд ва методологияи омӯзиши таъсири онҳо асоснок карда шуд; системаи нишондиҳандаҳо пешниҳод гардид, ки таъсири омилҳои ҳам дохилӣ ва ҳам берунии устувори низоми бонкиро инъикос мекунанд; самтҳои асосии таъсири ҷаҳонишавии молиявӣ ба низоми бонкии Ҷумҳурии Тоҷикистон муайян карда шуда, тадбирҳо оид ба коҳиш додани онҳо пешниҳод гардиданд;

4. Дастгоҳи назариявӣ ва методологӣ бо дарназардошти хусусиятҳои пайдоиши зухуроти буҳронӣ дар низоми бонкии Тоҷикистон таҳия шудааст; вазъи кунунии устувори низоми бонкии ҷумҳурӣ арзёбӣ гардида, тамоюлҳои он бо дарназардошти таъсири омилҳои дохилӣ ва хориҷӣ ошкор карда шуданд; сабабҳои асосии зухуроти буҳронии низоми бонкии ҷумҳурӣ муайян карда шуданд ва чораҳои пешгирии онҳо дар асоси таҷдиди сохтор ва азнавташкилкунии ташкилотҳои қарзӣ дар шакли ҳамроҳшавӣ ва фурубарӣ, қорӣ намудани системаи ташхис ва мониторинги ташкилотҳои қарзӣ ва низоми идоракунии зиддибуҳронии фаъолияти бонкӣ бо дарназардошти дастовардҳои соҳаи бонкии ҷаҳонӣ пешниҳод гардидаанд;

5. Дар робита бо зухуроти буҳронӣ дар низоми бонкии кишвар тақонҳои макроиқтисодӣ омӯхта шуда, исбот карда шуд, ки таъсири

пахншавии таконҳои макроиктисодӣ ба бонкҳо дар шакли афзоиши захираҳои талафоти имконпазир ва кам шудани даромаднокии дороиҳо амалӣ мешавад; нисбат ба низоми бонкии Тоҷикистон омилҳои асосии афзоиши захираҳо барои талафоти имконпазир (ФПТИ) ва коҳиши даромаднокии дороиҳо (ROA) муқаррар карда шуданд, ки аз инҳо иборатанд: суръати афзоиши ММД; ҳаҷми интиқоли маблағҳо аз хориҷи кишвар; қурби доллар дар муқобили сомонӣ; хуруҷи/ воридоти сармоя; суръати афзоиши қарзҳои додашуда ва фоизи бозори байнибонкӣ; оид ба коҳиш додани таъсири таконҳои макроиктисодӣ ба устувории низоми бонкӣ пешниҳодҳои асоснок ироа гардиданд;

6. Дар шароити бесуботи молиявӣ, ба сифати яке аз роҳҳои имконпазири таъмини устувории низоми бонкӣ, дар амалия қорӣ намудани принципҳо, шаклҳо ва усулҳои алтернативии бонкдорӣ (бонкдорӣ исломӣ) асоснок карда шудааст; пайдоиш ва вазъи кунунии рушди низоми бонкдорӣ исломӣ, бартарҳои он дар ноил шудан ба суботи молиявӣ нишон дода шудааст; хусусиятҳои бонкдорӣ исломӣ ва маҳсулоти бонкии он ошкор гардидааст; зарурат ва самтҳои асосии тавсеаи принципҳои бонкдорӣ исломӣ дар иқтисоди муносири Тоҷикистон асоснок карда шудааст;

7. Муаммоҳои ташаккул ва татбиқи стратегияи зиддибуҳронии рушди низоми бонкии Ҷумҳурии Тоҷикистон дар шароити бесуботи молиявӣ коркард карда шуданд; зарурат, мундариҷа, принципҳо ва марҳилаҳои таҳияи системаи идоракунии зиддибуҳронии ташкилотҳои қарзӣ ва дар маҷмӯъ, низоми бонкӣ асоснок карда шуданд; чораҳои асосии зиддибуҳронӣ нишон дода шуданд, ки метавонанд барои рафъи буҳрон дар низоми бонкӣ истифода шаванд; муқаррароти концептуалӣ оид ба ташаккул ва татбиқи системаи идоракунии зиддибуҳронии ташкилотҳои қарзӣ дар робита бо шароити ҳоси Тоҷикистон асоснок карда шудаанд; ҷанбаҳои методологӣ таҳлил карда шуда, пешниҳодҳо оид ба беҳтар намудани ташаккул ва татбиқи сиёсати мутавозуни бонкӣ дар соҳаи сармоягузорӣ, қарздиҳӣ ва ташаккули уҳдадориҳои бонкӣ асоснок карда шудаанд.

8. Ба сифати унсури муҳимтарини системаи идоракунии зиддибуҳронии бонкҳо муқаммалгардонии низоми идоракунии мониторинг ва ояндабинии хавфҳои бонкҳои ватанӣ асоснок карда шудааст; моҳият ва шаклҳои сиёсати идоракунии хавфи бонкӣ ошкор карда шудааст; исбот карда шуд, ки нақши мониторинги хавфҳои бонкӣ дар шароити муносири баъдибуҳронӣ аз ҳисоби омилҳои дохилӣ ва берунӣ боло рафтааст, ки зарурати тағйир додани таъсири танзимиро ба фаъолияти бонкҳо (муқовимати фаъолна ба пайдоиши зухуроти буҳронӣ, на ин ки ба бонкҳо

бебаркаш додани маблағҳои бучетӣ барои нигоҳ доштани онҳо) ба вучуд меорад; зарурат, моҳият ва принципҳои ташаккул, инчунин модулҳои асосии системаи ташхис ва назорат аз болои устувории низоми бонкии кишвар асоснок карда шудааст.

9. Моҳияти мафҳуми «маҳсулоти нави бонкӣ» ифшо карда шуда, нақш ва аҳамияти технологияҳои муосири иттилоотӣ дар шакли системаҳои автоматикунонидашудаи бонкӣ (АБС - Бонк) дар таҳия ва татбиқи маҳсулоти нави бонкӣ (хизматрасониҳои фосилавии (электронӣ) бонкӣ) нишон дода шудааст; дар заминаи таҳия ва татбиқи маҳсулоти нави бонкӣ зарурат ва самтҳои асосии баланд бардоштани маърифати молиявии аҳоли асоснок карда шудаанд.

10. Модели таъмини устувории низоми бонкӣ пешниҳод карда шуда, исбот гардидааст, ки ҳангоми 1% зиёд шудани ММД, нишондиҳандаҳои маҷмӯи дороиҳо – 10%, агрегатҳои пулии М4, М2, М0 мутаносибан 8%, 8%, 5% ва ҳаҷми умумии қарзҳои аз тарафи бонкҳо додашуда 2% зиёд мешаванд ва ин ҳамбастагии фаъолияти самараноки низоми бонкӣ ва рушди иқтисодии миллиро нишон медиҳад.

Дар қисмати ҳулоси қор, дар доираи таҳқиқоти назариявӣ ва таҳлили гузаронидашуда маҷмӯи тадбирҳои мушаххасе пешниҳод гардидаанд, ки аз натиҷаи таҳлили вазъи мавҷудаи устувории низоми бонкии Ҷумҳурии Тоҷикистон бармеоянд ва ба бартарафсозии мушкilotи мавҷуда, аз ҷумла рушди ноқофии инфрасохтор ва самаранокии пасти он ва таъмини устувории он, ҳамчун омили муҳими гузариши иқтисоди милли ба навъи устувор ва инноватсионӣ рушд ва афзоиши неқуахволии аҳоли нигаронида шудаанд.

Аҳамияти назариявӣ таҳқиқот дар рушди минбаъдаи назарияи бонкдорӣ, назарияи пул ва низоми пулӣ, танзими монетарӣ ва рушди иқтисод дар шароити муосири афзоиши таъсири омилҳои беруна ба устуворӣ ва суботи низоми бонкӣ ва дар маҷмӯъ иқтисоди милли иборат аст.

Натиҷаҳои бадастомада метавонанд мавриди муҳокимаи олимон ва муҳаққикон ҷиҳати рушди минбаъдаи назарияи молия ва низоми бонкӣ, назарияи пул ва низоми пулӣ, назарияи танзими монетарӣ ва рушди иқтисодӣ бошанд. Натиҷаҳои таҳқиқоти анҷомёфта ба асосноксозии самтҳои афзалиятнок, вазифаҳо ва тадбирҳои такмили унсурҳои функционалӣ, институтсионалӣ ва ташкилии низоми бонкии Тоҷикистон дар пасманзари саноатикунонии иқтисоди воқеӣ, гузариши иқтисоди милли ба масири рушди устувор ва инноватсионӣ дар давраи миёнамӯҳлат ва дарозмӯҳлат саҳми худро мегузоранд. Натиҷаҳои диссертатсия дастгоҳи

методологии омӯзиши устувори низоми бонкиро дар якҷоягӣ бо вазифаҳои рушди инноватсионии иқтисоди воқеӣ ва гузариш ба рушди устувори иқтисоди миллӣ тавассути истифодаи самараноки пасандозҳои дохилию хориҷӣ ва ба манбаъҳои молиявии сармоягузори табдил додани онҳо васеътар мегардонанд.

Аҳамияти амалии диссертатсия. Натиҷаҳои басдастомадаи таҳқиқоти диссертатсионӣ метавонанд аз ҷониби Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон, Вазорати рушди иқтисод ва савдои Ҷумҳурии Тоҷикистон, Бонки миллии Тоҷикистон, инчунин дар микросатҳ - аз ҷониби ташкилотҳои қарзӣ барои беҳтар намудани заминаи меъёри ташаккул ва рушди низоми бонкӣ, баланд бардоштани самаранокии сиёсати пулию қарзӣ бо мақсади таъмини рушди устувори- иқтисодӣ ва низоми бонкӣ, бо дарназардошти хоҳиш додани таъсири манфии омилҳои берунӣ ва дохилӣ ҳам дар макросатҳ ва ҳам дар микросатҳ, баланд бардоштани рақобатпазирии ташкилотҳои қарзии ватанӣ, баланд бардоштани роҳҳо ва усулҳои хизматрасонии бонкӣ, аз ҳамгироии босамари ташкилотҳои қарзӣ бо қорхонаҳои бахши воқеии иқтисодӣ дар доираи ҳавасмандгардонии рушди инноватсионии онҳо мавриди истифода қарор дода шаванд.

Таъйиди диссертатсия ва иттилоот оид ба истифодаи натиҷаҳои он. Натиҷаҳои таҳқиқот дар маърузаҳо дар конференсияҳои илмӣ-амалӣ ва мизҳои мудаввари Донишгоҳи давлатии молия ва иқтисодии Тоҷикистон, донишгоҳҳои пешбари иқтисодии кишвар, Маркази тадқиқоти стратегии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон, дар конференсияҳои байналмилалӣ (2010-2020) маъруза қарда шудаанд.

Интишори натиҷаҳои диссертатсия. Муаллиф доир ба мавзӯи таҳқиқот зиёда аз 44 асари илмӣ, аз ҷумла 35 мақолаи илмиро ба таъб расонидааст, ки 16-тои он дар маҷаллаҳои тақризшавандаи илмӣ, ки аз ҷониби Комиссияи олии аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон тавсия шудаанд, мебошанд, 1 монография, 8 китоби дарсӣ, васоити таълимӣ ва брошюраҳои муаллиф оид ба масъалаҳои таҳқиқшаванда нашр гардидаанд.

Мутобиқи банди 55-и Низомномаи намунавӣ оид ба Шӯрои диссертатсионӣ, ки бо Қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 26 ноябри соли 2016, таҳти № 505 тасдиқ гардидааст, ба роҳбарӣ гирифта, комиссия пешниҳод менамояд:

1. Диссертатсияи Хайрзода Шукрулло Қурбоналӣ дар мавзӯи: «Рушди низоми бонкии Ҷумҳурии Тоҷикистон дар ҳароити бесуботи молиявӣ (назария, методология, амалия)», барои дарёфти дараҷаи илмии доктори илмҳои иқтисодӣ аз рӯйи ихтисоси 08.00.10 – Молия, гардиши пул ва қарз ба Шӯрои диссертатсионии 6D.KOA-004-и назди Донишгоҳи

миллии Тоҷикистон барои ҳимоя қабул карда шавад.

2. Муқарризони расмӣ аз рӯи диссертатсия шахсони зерин таъин карда шаванд:

- Назаров Талбак Назарович, доктори илмҳои иқтисодӣ, профессор, академики Академияи миллии илмҳои Тоҷикистон;
- Маликов Тоҳир Сатторович, доктори илмҳои иқтисодӣ, профессори кафедраи молияи Донишкадаи молияи шаҳри Тошканди Ҷумҳурии Ўзбекистон;
- Улуғхоҷаева Хосият Рауповна, доктори илмҳои иқтисодӣ, профессори кафедраи молия ва суғуртаи Донишгоҳи миллии Тоҷикистон.

Ба ҳайси муассисаи пешбар ба диссертатсия Донишгоҳи давлатии ҳуқуқ, бизнес ва сиёсати Тоҷикистон таъин карда шавад.

3. Барои наشري эълон оид ба ҳимояи минбаъда ва ҷойгир намудани автореферат дар сомонаи Комиссияи олии аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон иҷозат дода шавад. Барои чопи автореферат бо ҳуқуқи дастнавис иҷозат дода шавад.

Раиси комиссия:

доктори илмҳои иқтисодӣ, профессор,
аъзои Шӯрои диссертатсионӣ

Султонов З.С.

Аъзоёни комиссия:

доктори илмҳои иқтисодӣ, профессор,
аъзои Шӯрои диссертатсионӣ

Обидов Ф.С.

доктори илмҳои иқтисодӣ, профессор,
аъзои Шӯрои диссертатсионӣ

Ҳикматов У.С.

